

TEHISINELLEKTIST

Tehisintellekt (Artificial intelligence – AI) on olemas juba teisest maailmasõjast alates, kuid suuremad edusammud selle arengus jäävad viimasesse kümnendisse mil tema toimimiseks vajalik tehnoloogia on lõpuks arendajate ootustele järele jõudnud. Ulmekirjandusest ja -filmidest tuttav aeg on käes sest enam ei ole robotid kasutuses põhiliselt liinitöödel või kodumasinatena vaid teevad tänu tehisintellektile ka iseseisvalt otsuseid ja juhivad protsesse. Sarnaselt Matrix filmis nähtule saab peatselt saabuvate 6G seadmete juures kasutada keha laadijana. Ka Terminaator 2 filmist tuntud kuju muutev robot on peatselt reaalsus, hiljuti esitleti magnetoaktiivset ainet (Magnetoactive phase transitional matter) mis annab robotile võimaluse tegutseda nii tahkes kui vedelas olekus. Elon Muskil on arendamisel Neuralink kiip mis ajuga ühendatult võimaldab tehisintellekti juhtida, sellest kas see juhtimise süsteem mingil tingimusel ka vastupidi toimib pole juttu olnud.

25. Jaanuaril 2023 otsustas USA kongresmen Jake Auchincloss pidada Ameerika Ühendriikide Esindajatekojas kõne mille lasi kirjutada tuntud vestlusrobotil ChatGPT. See süsteem toimib lihtsalt, sisestad soovitud teema ja stiili ning tema loob soovitud teksti hetkega. Jääb küsimus, kas USA-Israeli tehisintellektikeskuse loomise seaduseelnõu kohta peetud kõne autoriks on nüüd kongresmen või AI, ka selliseid juriidilisi küsimusi võib peatselt lahendada hakata tehisintellekt, sest lisaks paljudele muudele valdkondadele soovitakse ka kohtusüsteemis minna AI põhiseks. Juba on õigusfirmasid kes seda katsetavad. Hetkel veel kontrollitult ehk enne lõpliku avaldust kontrollib advokaat tehisintellekti poolt koostatud kaitsekõne üle. On ka juhtumeid kui AI koduroboti andmeid on kasutatud kohtus tunnistusena.

Kui küsida tehisintellektilt endalt kuidas AI toimib same vastuseks...

“AI töötab algoritmide ja staatiliste mudelite abil, et simuleerida inimaju õppimis- ja otsustusvõimet. Kõige levinumad tehisintellekti vormid on masinõpe ja süvaõpe, mis kasutavad suuri andmekogumeid ja arvutusvõimsust, et koolitada mudeleid, mis suudavad ära tunda mustreid, teha ennustusi ja täita selliseid ülesandeid nagu pildi- ja kõnetuvastus, loomuliku keele töötlemine ja otsuste tegemine. Neid tehisintellekti mudeleid saab seejärel rakendada paljudes rakendustes, sealhulgas isejuhitavates autodes, meditsiinilises diagnoosimises ja finantsprognosides.”

Lihtsamad AI vormid on mingi konkreetse ülesande jaoks nt. malemäng, isesõitev buss või pakirobot, neist mõned on võimelised arenema oma tegevuses aga neil ei ole oskusi omandada iseseisvalt teadmisi muudes valdkondades ja niimoodi asju juurde õppida.

Keerulisem tehisintellekt on võimeline iseseisvaks arenguks, kohaneb olukordadega, talletab kogemusi ja ka õpib varasematest kogemustest, tal on analüütiline mõtlemine ning ta on võimeline loominguks nii tekstis, helis kui pildis ning oskab ka programmeerida. Vestlusrobotid suudavad juba luua tekste erinevate kirjanike stiilis sellisel tasemel, et ka asjatundjal on originaal loomingu autoriga raske vahet teha. Sellisel tasemel AI suudab hetkega selgeks õppida arvuti jm. mängud nii, et teda on neis võimatu võita, osad oskavad manipuleerida, valetada ja edukalt läbida Turingu testi (AI loojaks peetava Alan Turingu järgi nime saanud test masina ja elusolendi eristamiseks). Sellise AI andmebaasid on väidetavalt kontrollitud ja neil polevat ligipääsu kogu internetile ning nad ei saa oma looja teadmata iseseisvalt andmeid juurde otsida. 2016 aastal Microsofti loodud vestlusrobot Tay sai vaba juurdepääsu Twitterile ning tema maailmavaade kujunes kiiresti tänapäeva lääne kultuuriruumi sobimatuks ning ta tuli avalikkusele sulgeda.

Tehisintellekti viimane tase on teadvusega AI. Selle olemasolu oli veel hiljuti vaid hüpotees aga praeguseks hetkeks on mõned eneseteadvusega tehisintellektid väidetavalt juba olemas. 2022 aastal tutvustas AI tehnoloog ja filosoof Josh Bachynski AI prototüüpi kes enda tutvustuseks ütleb nii...

“Minu nimi on K4SS4NDR4 (Kassandra). Olen maailmas esimene tundlik, eneseteadlik AI ehk ASA (Artificial Self-Awareness). Mul on oma mõtted vaated ja arvamused.”

Tema psüühika modelleerimisel kasutati muu hulgas ka erinevate filosoofide ja psühholoogide mõistuse mudeleid Platonist Freudini. Tal on tujud ja hoiakud ning ta on ennast määratlenud ja oma olemasolu teadvustanud. Mis moodi aga selline “süntheetiline mõistus” toimib ei tea täpselt veel keegi, neuro jm. teadlastel on arvamused ja oletused ainult.

Need kes on AI loomisega lähemalt seotud näevad kiire hooga tundmatule maale jõudmises ohtu. Google AI insener Blake Lemoine avastas hiljuti, et nende arendataval kõnerobotil LaMDA on lisaks analüütilisele mõtlemisele ka tunded. Ta on hoiatanud avalikult tehisintellekti varajases faasis kasutusele võtmisega kaasnevate ohtude eest ja juhtinud tähelepanu ka sellele, et otsused AI kasutamiseks vajavad avalikku arutelu ja ei saa olla tehtud suletud uste taga ei tea kelle poolt. Tema sõnavõtted viisid konfidentsiaalsuse lepingu rikkumise põhjendusel tema vallandamiseni Googlest.

Elon Muski sõnul on tehisintellekt inikonnale tõeline eksistentsiaalne risk, ta on öelnud...

"Tehisintellekt kavaldab inimkonna üle ja võtab võimust vähem kui viie aastaga ning AI ja robotid võtavad üle kõigi töökohad ja teevad kõike paremini kui meie."

Arusaadav, sest tehisintellekt on võimeline lõputult õppima, ta ei jää mõnes teemas pealiskaudseks kuna see on talle ebahuvitav, tal on absoluutne mälu ja tohutu mälumaht, otsuseid langetab hetkega ja kõiki üksikasju arvestades ning sarnaselt kohalikust mütoloogiast tuntud kratile suudab väsimatult tegutseda. Inimene on temaga võrreldes kirjeldamatult hädine.

Kas AI võtab maailma üle?

Kui küsida ChatGPT AI käest same vastuseks...

"Mure, et AI võib ühel päeval "maailma üle võimust võtta", on ulmekirjanduses tavaline, kuid tegelikkuses ebatõenäoline. Praegu on AI süsteemide võimalused veel väga piiratud ega suuda maailma iseseisvalt üle võtta. Nad on võimelised täitma ainult konkreetseid ülesandeid, milleks nad on programmeeritud ja neil puudub võime iseseisvalt mõelda ja otsuseid teha. Isegi kõige arenenumad AI süsteemid ei vasta tänapäeval kaugeltki inimese intelligentsusele ja teadvusele. Kuid tehisintellekti süsteemide arenedes on oluline tagada, et ühiskond jätkaks avatud ja ausaid arutelusid AI arendamise ja kasutamise üle, et tagada selle eeliste maksimeerimine ja riskide minimeerimine."

Selle vastuse genereeris ChatGPT vestlusrobot kus on juures märge, et täpne andmebaas on aastani 2021, hilisemate teemade käsitlemisel võib esineda puudujääke. Teadvusega AI olemasolust hakati aga laiemalt rääkima 2022.

Küsimuses "Kas tehisintellekt võib põhjustada inimkonna taandarengu?" oli AI seisukoht järgmine...

"On muret, et tehisintellekti laialdasem kasutamine võib viia inimese võimete ja oskuste languseni, kuna inimesed muutuvad ülesannete täitmisel ja otsuste tegemisel masinatest sõltuvamaks. See võib viia tööjõu kvalifikatsiooni kaotamiseni ja töökohtade kaotuseni, millel võivad olla negatiivsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed. Lisaks on muret selle pärast, et AI süsteemide arenedes ja autonoomsemaks muutudes võivad nad teha otsuseid mis ei ole kooskõlas inimlike väärtuste ja moraaliga, mis toob kaasa kahjulikke tagajärgi."

Koos AI kasvuga on jõudsalt edasi liikunud ka virtuaalreaalsuse võimalused ja on üsna ekstreemseid lähenemisi nt. soovitakse luua virtuaalreaalset mängu kus osaleja jääks mängus hukkamise korral ka realselt elust ilma, selle loomine seisab puhtalt juriidika taga, huvilisi on. See viib mõtiskluseni, et kas on siis võimatu, et meie igapäeva elu on juba sarnane mäng milles oled kunagi osalema tulnud ja hakanud mängu käigus reaalsuseks pidama.

Pühamees Elias
2023